

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—. — Poštno-žekoval
račun 10.603.

Cena inseratov: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrt stran
Din 500.—, 1/2 strani Din 250.—,
1/32 str. Din 125.—, Mali ogla-
si vsaka beseda Din 1.20.

Davki.

Prejšnji angleški finančni minister Churchill je svojčas v angleškem parlamentu podal sliko o plačevanju davkov v večjih državah. Primerjal je davke pred svetovno vojno ter po vojni in tako ugotovil, da so se po svetovni vojni davki v posameznih državah jako povečali. Izračunal je, koliko davkov je prišlo na vsakega državljana leta 1913 in koliko leta 1928. Prišlo je torej davkov na enega državljana:

	1. 1913	1. 1928
Angliji šilingov	714	2914
Franciji frankov	84.5	910
Nemčiji mark	31.3	113.4
Italiji lir	53.8	394.4
Zedinjenih državah dol.	6.8	30

Breme državnih dolgov, porazdeljeno na prebivalstvo, znaša za enega prebivalca v Angliji 168 funtov šterlingov, na Francoskem 11.700 papirnatih frankov, v Zedinjenih državah 160 dolarjev, v Nemčiji brez reparacijskih obveznosti 68 mark.

O manjših državah, med njimi tudi o naši državi Churchill ni govoril, ker ni imel podatkov. Iz navedenih številk se vidi, kako so po posameznih državah po vojni narasla državna bremena. To so posledice svetovne vojne, ki jih čutijo prebivalci vseh držav in ki ne bodo tako kmalu odstranjene. Cela človeška generacija (rod) jih bo nosila.

Kar se tiče naše države, v njej davki primeroma niso tako visoki kakor v drugih državah, osobito v velikih državah. Vendar predstavljajo vse dajatve: državne, banovinske, okrajne in občinske, ki jih morajo plačevati prebivalci, znatno in občutno svoto. Oral zemlje je obremenjen s 300 dinarji. — Vpoštevati se mora pri tem tudi to, da kmetje svojih pridelkov ne morejo prodati za primerne cene ali jih sploh ne morejo prodati. Industrijske države so se po svetovni vojni začele v veliki meri brigati za svoje poljedelstvo, kojega pridelke ščitijo z visokimi carinami. Stremljenje nekaterih držav — Nemči-

je, Čehoslovaške, Avstrije — gre za tem, da se te carine ne znižajo, marveč zvišajo.

Tako se izvoz kmetijskih pridelkov iz naše države vedno bolj otežkuje. Odtod kriza vina, hmelja, lesa, žita in vobče v trgovini s poljskimi pridelki. Kar pa mora kmet kupiti, je enkrat, dvakrat, trikrat in še večkrat dražje nego pred vojno. Če se poljedelstvo pri nas še tako intenzivira, če poljedelci pri nas še toliko napredujejo pri obdelovanju zemlje, ne bodo te prilike boljše, dokler se ne omogoči kmetu možnost prodaje njegovih pridelkov za primerne in pravične cene, ki bodo v pravem razmerju s cenami tistega, kar mora kmet kupovati.

Ko je sedanji ministrski predsednik general Živkovič nedavno bil v Vojvo-

dini ter se je razgovarjal s priprostim ljudstvom, so mu ljudje o svojem gospodarskem stanju prostodušno poročali. Predsednik vlade je njihovim izvajanjem pritrdil ter izjavil, da je vlada dopolnilni davek k zemljarini že znižala od 17 na 12%, da ga pa bo še dalje znižala od 12 na 8%. S tem znižanjem se bodo tudi znižale razne doklade k državnemu zemljiškemu davku.

Tudi o banovinskih proračunih je general Živkovič izrazil mnenje, da se ni vsepovsodi izvedlo načelo štednje, kakor bi to bilo potrebno. Zato je izdal odlok, s katerim se naroča, naj se 1. v banovinskih proračunih odobreni izdatki za reprezentacijo in zaupne posle, za razne podpore, nagrade in honorarje ne izvršijo; 2. naj se ostali v visoki izmeri odobreni izdatki naknadno še enkrat proučijo ter znižajo na najnujnejše svote, ki bodo v soglasju s stvarnimi potrebami.

Velika težava

V petem mesecu po novem letu smo že, pa večina občin še ni prejela za leto 1930 nobenih doklad in davščin. Vsi proračuni občin, ki izkazujejo nad 60% doklad na direktne davke in ravno tako oni, ki imajo nad 50% doklad na državno trošarino na vino, so bili poslani v Beograd v odobritev. Od tam pa še niso prišli nazaj. Dokler proračun ni rešen, občina ne prejme od davkarje nobenih doklad, kakor tudi ne od finančne uprave nobene trošarine. Tako so zdaj občine že mesece brez vsakega denarja. Ker pa občine nimajo denarja, ga seveda tudi krajevnim šolskim odborom ne morejo dati. Računi rastejo tu in tam, pokritja pa ni. Tu je potrebna pomoč. »Slovenski Gospodar« je prinesel nedavno poročilo, da bo odslej reševala vse občinske proračune, ki ne izkazujejo doklad nad 150%, banska uprava sama. To je primerno in pravilno. Ali ne bi mogla banska uprava takoj prevzeti tudi že proračune za leto 1930 v svoj pregled? Od nje bi bilo v bližnjem času mogoče dobiti rešitev. Tako bi bile odstranjene sedanje težkoče, ki jih imajo župani in blagajniki krajevnih šolskih odborov.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Youngov načrt se bo izvajal. Kako znano, so se zedinile svojčas velesile Nemčijo v Haagu, da bodo plačevali Nemci vojno odškodnino po Youngovem načrtu. Po haških določbah so morale ta načrt sprejeti v parlamentu (ratificirati) Nemčija in štiri od petih glavnih upniških držav. Nemčija, Francija ter Belgija so potrdile načrt s parlamentarno večino takoj, Anglija in Italija sta izvršili ratifikacijo zadnje dni. Mednarodna vojno odškodninska banka bo sklicala sejo za ustanovitev kapitala in za razpis prvega vojno odškodninskega posojila.

Krščansko socijalna stranka v Avstriji dobi novega predsednika. Dr. Seipel vstraja iz zdravstvenih ozirov na odložitvi načelstva krščansko socijalne stranke. Po njegovi želji ter priporočilu bi naj bil bodoči strankin načelnik sedanji podkancler Vaugoin.

Republikanizem na Španskem. Republikanizem v Španiji se vedno bolj širi. Zadnje dni so uprizorili visokošolci resne ter krvave nemire tako, da so vseučilišča zaprta. Radi resno napre-

dujočega republikanskega gibanja je bilo proglašeno po vsej državi obsedno stanje. Nevarnost za monarhijo bo resna, ako se bo pridružilo republikancem častniško in ako bo došlo do upora Kataloncev, ki so avtonomisti.

Iz uporne Indije. Po naročilu angleške vlade je pustil indijski podkralj v noči na tihem prijeti ter zapreti dušo indijskega upornega gibanja Gandhija. Te dni so prepeljali ujetnika zopet na tihem iz prvotnega zapor v Yeriadi v vojaško zdravilišče v Purandharju, ki je gorska trdnjava 25 km od Pune. Komaj so zvedele množice za Gandhijevo aretacijo se je uporno gibanje znatno poostriilo. Uporniki zahtevajo na shodih in s krvavimi demonstracijami izpusti-

tev Gandhija. Vsekakor so se odločili Angleži, da bodo zatrli za vsako ceno vstajo z oboroženo silo.

59. zasedanje sveta Društva narodov v Ženevi je pričelo v pondeljek, dne 12. maja. Na dnevnem redu bodo načelna vprašanja. Od tokratnega zasedanja pričakuje Evropa zelo veliko, ker se bodo sestali ob tej priliki zunanji ministri vodilnih evropskih držav. Obče pričakovanje je, da bodo sklenili vodilni politiki, da se razpošlje evropskim državam vprašalna pola glede sklenitve evropskih združenih držav po vzorcu ameriške unije. To zasedanje bo imelo še nalogo, da se sestavi program velikih mednarodnih razorožitvenih posvetovanj, ki se bodo vršila prihodnje leto.

duha in krščanskega življenja. Kakor armada bojevnikov sta bila razdeljena. Posamezne samostanske hiše so bile združene v province, katerim je načeloval provincijal, celi red je imel središče v generalu, ki je bil predstojnik celega reda. Vsako tretje leto se je zbral red v takozvanem generalnem kapitulu. (O frančiškanih in dominikanih prihodnjic.)

*

Grozna resnica.

Iz ruske revolucije.

Iz zapiskov načelnika Bratske družine, atamana Morova, ki so ga boljše-viki ustrelili leta 1928., navajamo naslednji resnični dogodek, ki se je izvršil v začetku revolucije.¹

V zahodni Rusiji blizu poljske meje je bilo krasno selo, obdano od vseh strani s košatim lesom. V selu je bila srednja cerkvena z belim zvonikom. Poleg cerkve je bilo stanovanje duhovnika, očeta Polikarpa. Vaščani so bili dobri, nepokvarjeni ljudje, ki so živeli po božjih postavah.

Prišla je revolucija. Iz mesta so se širile čudne, neverjetne govorice. Pred kratkem je prišel iz mesta kmet Stefan. Pravil je, kako povelje je prišlo od nekaterih sovjetov, da naj se cerkve zapro, ikone (podobe) sežgejo in da ni nobenega Boga! Oče Polikarp je ljudstvo podučil, povabil jih je v cerkev na zadostilno službo božjo, in ker je slutil, da se bo moral kmalu ločiti od svoje cerkvice, je pogledal v vsak kot in je povsodi pokadil z blagoslovljenim kadilom.

Bilo je kmalu potem; neko noč se je zdelo očetu Polikarpu, da je več ljudi hodilo po dvorišču. Ura je bila že odšla polnoč. Oče Polikarp se je komaj za silo oblekel, že je nekdo silno udaril po vratih. V hišo so udri oboroženi ljudje. Kdo so bili tisti ljudje? Bili so odposlanci bližnje Mozirske Čeke z vojaštvom in sicer njen predsednik, tovariš Ruvin s prejšnjim imenom Weiss, dalje tovariš Boevoj, čekist pri isti Čeki, s prejšnjim imenom Viper, preiskovalni sodnik iste Čeke, Tipper-Hekel in Burij, rabelj Mozirske Čeke. Imena kažejo, da so bili vsi voditelji Judje.

»Govori, kje imaš denar, dolgobradi vrag,« je surovo zaklical duhovniku nekdo, oblečen v suknjeno suknjo, in je nameril revolver nanj.

»Jaz nimam denarja,« je mirno odgovoril oče Polikarp.

»Lažeš, potepuh,« je zakričal zopet isti in je udaril duhovnika z revolverjem po glavi, da mu je takoj kri zalila obličje.

Po tem dogodku so rdeči rabeljni preiskali stanovanje duhovnika, a denarja niso našli nikjer.

Po preiskavi so vlekli očeta Polikarpa in njegovo ženo na dvorišče, kjer so oba obesili. Vzeli so dva snopa slame in so jima požgali lase. Nato so jima zažgali obleko, da sta bila oba podobna goreči baklji. Tudi hišo so zažgali

¹ Tam, gde ašče ljutsja, Berlin 1929, str. 239 in nast.

ZA NEDELJO

Redovno življenje v srednjem veku.

Razvoj redovnega življenja.

V srednjem veku se je razcvetelo redovniško življenje in povzdignilo moč Cerkev, ki je bila ogrožena od strani mnogobrojnih krivovercev. V tej dobi je bil naval za vstop v samostane. Red sv. Benedikta je bil poostren in mnogo novih redov se je rodilo. Do začetka 18. stoletja so obstojale tri redovne družine v katoliški Cerkvi, ki so bile zgrajene na treh redovnih pravilih: sv. Bazilija, sv. Benedikta in sv. Avguština. Tem se je pridružil četrti redovni pravilnik sv. Frančiška za družino beraških redov. Samostanski redi v srednjem veku so si pridobili za usodo Cerkev in njeno delovanje veliko večji pomen, kakor so ga imeli v prejšnji dobi. Delokrog posameznih redov se je razširil; ni se omejeval kakor doslej le na posvetitev posameznikov, na pouk in nekaj dušeskrbja, ampak je obsegal vse panoge krščanskega življenja ter stremiljenja. Nekaj značilnega za srednjeveško dobo so viteški redi, ki so združevali samostansko življenje z viteštvom, redi beraštva s popolnim uboštvo ter na zunaj delujočim življenjem in tretji red, ki je zanesel redovniškega duha med posvetne ljudi. Ustanovitev beraških redov in njih razmah je nekaj največjega, kar je ustvarila Cerkev.

Dva nova reda po starih pravilih.

Cistercijenci. Opat Robert (škofija Langres na Francoskem) je zapustil radi nepokorščine svojih podložnih leta 1098. samostan in se preselil z 20 menihi v samoto Citeaux pri francoskem mestu Dijon, kjer je živel v največji strogosti. Le malo novincev je vstopalo v novi samostan, ker je bil način življenja po tedajšnjih nazorih prestrog. Robertov naslednik, opat Stefan, je že skoraj obupal nad obstojem reda, ko je vstopil leta 1112. sv. Bernhard s 30 enako mislečimi tovariši, katere je zbral s pomočjo zgovornosti iz vrst sošodnikov in sovrstnikov. Že leta 1115 so morali ustanoviti štiri nove sa-

mostane, med temi slavni Clavaux kojega opat je postal Bernhard. Sv. Bernhard je ustanovil 65 nadaljnjih samostanov. V polnem procvitu je štel red cistercijencev 1800 opatij in je bil razširjen povsod, posebno po: Francoskem, Nemčiji ter Angliji. Prvotno so živeli cistercijenci po pravilih sv. Benedikta. Pozneje se je zahtevalo od njih največje uboštvo in to ne posameznikov, ampak samostanov v celoti. Niso se pečali z dušeskrbjem in vsako leto se je vršil glavni zbor reda (generalni kapitel) v materinem samostanu v Citeaux. Cistercijenci so nosili belo redovno obleko s črnim škapulirjem (beli menihi).

Kartuzijance, najbolj strogi cerkveni red je ustanovil leta 1084 sv. Bruno iz Kolna na Nemškem, na čisto samotnem kraju, štiri ure od francoskega mesta Grenoble, na takozvani »Chartreuzi«. Prvotna redovna pravila sv. Benedikta je izpopolnil s strogim spokornim življenjem, molkom in vzdržnostjo do uživanja mesa. Novi red je dobil cerkveno potrjenje še le leta 1176. Ko so bili kartuzijanci na višku, je štel red 168 moških, pet ženskih samostanov in 3000 članov.

Dva velika beraška reda.

V poznejšem srednjem veku sta postala nosilca novih redovnih idej dva velika beraška reda: frančiškanski in dominikanski. Redovniki berači so morali obljubiti ne samo kakor drugi menihi, da se odreče vsak posameznik imetju in pravic do premoženja, ampak tudi posamezne samostanske nasebine bi naj posedale le najpotrebnejše: stanovanje ter hišo božjo. Prehrano so si morali berači izprositi od vernikov in ravno radi tega so bili posebno usposobljeni za dušeskrbje in misijonsko delo. Oba nova reda sta se širila z neverjetno naglico. Beraška reda nista bila kakor kartuzijanci odrezana od sveta, ampak sta posegala neposredno v življenje z vzgledom, besedo ter dejanji. V dušeskrbju sta bila voditelja ljudstvu, s poganskimi misijoni sta ponesla Kristusov nauk v najbolj oddaljene kraje. Oba sta predstavljala nov način viteštva in bila v ospredju, kjer je šlo za boj proti sovražnikom krščanskega življenja. S tretjim redom sta pritegnila nase posvetne ljudi in jih podvrgla udivu samostanskega